

L'evolució fonètica del mot no presenta gaire complicació en italià ni en francès. És típica de la llengua italiana la mena de síncope que consisteix en la pèrdua integral i antiga de tota la síl·laba interna, sense donar lloc a assimilacions consonàntiques: PLACI-⁵TUS > *piato*; *tracotanza* = cat. *ultracuidança* COGITARE, etc.: VOCITUS > *vuoto* és paral·lel. En francès VOCITUS > *vuide* com SAPIDUS > *sade, malade, coude*; i d'altra banda, el canvi de l'antic *vuide* en *vide* és una reducció que no manca d'analogia amb la nostra de ¹⁰*vuujt* a *buit* i amb la de *nujt* a *nit*.

En occità els detalls es presenten amb una complexitat extrema, que dona bona mostra de l'extrema i anàrquica atomització que ha estat tan fatal a la llengua veïna. L'hi trobem des dels trobadors més antics, com Bertran de Born o G. de Bornelh, sigui en l'adjectiu o en el verb: «platz-me quan auch enrir / chavals *vochs* per l'ombratge ---» en el sanguinari sirventès de guerra d'aquell; o *vojar* 'buidar' en l'*Enueg* de Montaudon: «m'enoja / cavalcar ses capa, de ploja, / e quan trob ab mon caval troja / qui sa manjadora li *voja*» (Appel, *Chr.*, 43.76). Sens dubte és una de les variants més clàssiques.

Avui, en els parlars moderns, *vuege* i el verb *vuja* són les formes predominants en el provençal central i rodanès, però el *TdF* hi afegeix *viuege* (*vjödza*) i altres formes, con *viège* en el Roine, *vuech* i *vuei* a Niça, *buech* en el Roergue, *bèch, bioch, bouge* en el Llgd., i *vouide* en el Llemosí, *botge* Carci, *boueit* i *bèit* en gascò i bearnès, *vueide* a Marsella, *voueide* en el Delfinat, *vouid* en els Alps, *bouide, vouire* i *bide* en el Llenguadoc, *bude* a Tolosa, *buit* a Bordeus (*TdF*, s. v. *vuege* i *vuide*); Appel en PSW VIII, 812-3, i Rayn. v, 458, en posen almenys deu de diferents en textos dels Ss. XII-XIV, entre els quals les més sovintejades són segurament *voig* (també escrit *voch*), *vueg* i *vuoi*.

Rohlf's (en *Le Gascon*, § 318) ens informa que *bouèyt* o *bouéyt* és la forma en quasi tot el gascò pirinenc, des de la Vall d'Aspa a la Vall d'Aura, llevat ⁴⁰només *bouèt* a la d'Azun i a Luixon; i, en efecte, a tota la Vall d'Aran diuen *wèyt, wèda* (encara més *gwèyt* en pron. menys conservadora), i que d'altra banda hi ha una forma igual a la catalana (*bouyt*) en els dos pobles més alts de les valls arriegeses, a la ratlla ⁴⁵d'Andorra i de Cerdanya (Auzat i Merencs) i també en el Medoc (a l'O. de Bordeus). Ens acostem, doncs, a la forma catalana no sols aquí sinó en la forma femenina *buita* d'un doc. en gascò meridional de cap al S. XIII (*Recueil* de Luchaire, 117.10), girondí medie-⁵⁰val *boita*, i entre les modernes del *TdF* tol. *bude*, bord. *buit*, llgd. *bouide*, llem. *vouide*. Cal tenir molt en compte, és clar, que la coincidència completa de *v* i *b* cobreix una gran zona, que abraça tot el domini gascò, més tres o quatre depts. del Sud del Llgd., i un ⁵⁵o dos al llarg de la Garona, més al Nord. Però entre les formes occitanes amb *b-* n'hi ha un bon nombre que sobreixen d'aquesta isoglossa. En particular en el Baix Llemosí, on el dicc. de Beronie escriu *boudza* per a «vider».

En efecte en l'evolució fonètica tant el català com quasi tots els parlars d'Oc (a desgrat de la virolada varietat que els ha donat la varietat dels resultats normals de la diftongació de *ö* davant palatal i de *-id-* en *-j-, -dz-, -d-*, o bé restant *-id-*), han seguit una evolució fonètica conforme a les lleis normals; amb l'excepció de la *b-* en lloc de *v-*, que no és confusió normal en cat. ant. ni en una gran part del territori de la nostra llengua, i això no obstant el mot *buit* i *buidar* entre nosaltres han tingut *b-* sempre i pertot; interessa, doncs, de veure, que en oc. també hi ha hagut zones que han modificat el mot en aquesta forma, encara que allí el fet no s'hagi realitzat en la majoria del territori, que segueix distingint les dues consonants fins avui. I tanmateix és anòmal que VOCITUS es presenti allí amb *b-* en el Roergue i en el Llemosí. Aquesta evolució especial s'ha d'explicar en la forma que he fet a dalt, com el resultat d'una simplificació de la combinació *vu-* del triftong originari *vuoit, vuoida*; fet relacionat amb l'evolució de OCTRO > *yoit* > *yuit* > *vuut*, HODIE > *uoi* > *uui*, amb els seus paral·lels llgd. *beit, bei* (< *ueit, uei*); veg. sobre això la meva exposició més detinguda en *LleuresC*, p. 248.

DERIV.: *Buida. Buidar* [Llull]: «plena de gràcia! si'l teu ple és eternal, infinit; en bonea, granea --- no pot ésser *buydat*, minvat, ni muntiplicat», *Blanquerna* II, 39.17; usat absolutament: «menjar e boure, durmir e vetlar, umplir e *buidar*», *Doctr. Pueril* cap. 78; 'abocar' tr. amb compl. dir. de la cosa abocada: «aytant tost qu'als ditz peyxes serà --- de mantenent degen aquel trer e *buidar* a les taules, en tal manera que tot hom los puscha veser clarament», doc. rossell. de 1317, *RLR* xxx, 265; acc. que ens recorda especialment l'occitana moderna de *vujar* «verser, épancher, déborder»: «coupo santo / e versanto, / *vuejo* a plen bord, / *vuejo* abord / lis estrambord / e l'enavans di fort!», Mistral; OPou. (1575): «*buydar* fundere in canales; fondre lo metall ---», p. 140; «mesurar; *buydar* en la mesura: infundere in mensuram», p. 326. És especialment catalana i molt tradicional l'acc. (en què l'havia sentit dir molt al meu pare)⁴ de 'despullar, reduir a dades, copiant': «*buydar* y estendre la partida del manual en lo llibre major», id., p. 122; «un llibre gros ahont se *vuydan* los privilegis del Llibre Vert y altres memòrias de cosas», *Ll. Roig* de Prats de Molló (1643), coberta posterior; intr. *buidar* 'emigrar' (*AlcM* III; Miquel Alcover, *BDLC* xiv, 1925, 105).

Buidat, -ada: «*vaxella* buydada: vasa conflatilia», «imàgens *buydades*: imagnes conflatales» entre les coses de LA CAPELLA, entremig de les *imagnes pintades* i les *imagnes de relleu*, OPou, pp. 185, 165; en Careta, *Barbr.*, s. v. *vaciar. Buidada. Buidadis; buidadissa. Buidador* 'fonedor' [1540, *AlcM*]; «fusor» en la llista dels menestrals, OPou, p. 162. *Buidadora; buidadorada. Buidadura. Buidament* [Llull]. *Buidant. Buidarada. Buidadat. Buidera. Buidesa* [S. xiv, *AlcM*]. *Buidejar. Buidor* [escrs. Renaix.] + *Abuidar*, forma usada en els Ports de Morella (*abuidar la pica*, a Bellestar, 1961). *Rebuidar; +rebuidament* civ. «re-saca del mar» (PzCabre.); *rebutit*.